

Határozatok Tára

A BÍRÓSÁG ÍTÉLETE (nyolcadik tanács)

2018. augusztus 7.*ⁱ

„Előzetes döntéshozatal – Mezőgazdaság – Vidékfejlesztési támogatás – 1257/1999/EK rendelet – 10–12. cikk – Korengedményes nyugdíjazási támogatás – A korengedményes nyugdíjazási támogatás öröklését előíró nemzeti szabályozás – Az Európai Bizottság által jóváhagyott szabályozás – Az álláspont későbbi módosulása – Bizalomvédelem”

A C-120/17. sz. ügyben,

az EUMSZ 267. cikk alapján benyújtott előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgyában, amelyet a Lettvidas Republikas Satversmes tiesa (alkotmánybíróság, Lettország) a Bírósághoz 2017. március 7-én érkezett, 2017. február 28-i határozatával terjesztett elő

az **Administratīvā rajona tiesa**

és

a **Ministru kabinets**

között folyamatban lévő eljárásban,

A BÍRÓSÁG (nyolcadik tanács),

tagjai: J. Malenovský tanácselnök, D. Šváby és M. Vilaras (előadó) bírák,

főtanácsnok: P. Mengozzi,

hivatalvezető: K. Malacek tanácsos,

tekintettel az írásbeli szakaszra és a 2018. január 17-i tárgyalásra,

figyelembe véve a következők által előterjesztett észrevételeket:

- a lett kormány képviselőiben I. Kucina és G. Bambāne, meghatalmazotti minőségben,
- az Európai Bizottság képviselőiben J. Aquilina és I. Naglis, meghatalmazotti minőségben,

a főtanácsnok indítványának a 2018. május 30-i tárgyaláson történt meghallgatását követően, meghozta a következő

* Az eljárás nyelve: lett.

Ítéletet

- 1 Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garanciaalapról (EMOGA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról, valamint egyes rendeletek módosításáról, illetve hatályon kívül helyezéséről szóló, 1999. május 17-i 1257/1999/EK tanácsi rendelet (HL 1999. L 160., 80. o., magyar nyelvű különkiadás 3. fejezet, 25. kötet, 391. o.) 10–12. cikkének, valamint a bizalomvédelem elvének az értelmezésére vonatkozik.
- 2 E kérelmet egy olyan alkotmányossági normakontroll iránti kérelem keretében terjesztették elő, amelyet az Administratīvā rajona tiesa (körzeti közigazgatási bíróság, Lettország) nyújtott be egy több magánszemély és a Lauku atbalsta dienests (vidéktámogatási szolgálat, Lettország) között folyamatban lévő jogvita alkalmával, amelynek tárgya az 1257/1999 rendelet 10–12. cikke alapján kötött mezőgazdasági korengedményes nyugdíjazási támogatás nyújtására vonatkozó közjogi megállapodások érvényessége.

Jogi háttér

Az uniós jog

- 3 Az 1257/1999 rendelet (23) preambulumbekzdése a következőket állapította meg:

„mivel a mezőgazdasági üzemek életképességének javítása érdekében ösztönözni kell a gazdálkodók korengedménnyel történő nyugdíjazását, figyelembe véve a [gazdálkodásból történő korengedményes nyugdíjazás közösségi támogatási rendszerének létrehozásáról szóló, 1992. június 30-i] 2079/92/EGK [tanácsi] rendelet [(HL 1992. L 215., 91. o.)] végrehajtása során szerzett tapasztalatokat”.

- 4 Az 1257/1999 rendelet „Vidéktámogatási intézkedések” című II. címében a „Korengedményes nyugdíjazás” című IV. fejezet tartalmazta a 10–12. cikket. E rendelet 10. cikkének (1) bekezdése a következőképpen rendelkezett:

„A mezőgazdasági tevékenységet végzők korengedményes nyugdíjazásának támogatása a következő célkitűzésekhez járul hozzá:

- jövedelem biztosítása azoknak az idősebb gazdálkodóknak, akik úgy határoznak, hogy beszüntetik gazdálkodási tevékenységüket,
- annak ösztönzése, hogy az említett idősebb gazdálkodók helyébe olyan gazdálkodók lépjenek, akik képesek szükség esetén javítani a fennmaradó mezőgazdasági üzem gazdasági életképességét,
- mezőgazdasági földterület átminősítése nem mezőgazdasági hasznosítású területté olyan esetben, amikor a gazdálkodás nem folytatható a gazdasági életképesség szempontjából kielégítő feltételek mellett.”

- 5 Az említett rendelet 11. cikkének (1) és (5) bekezdése a következőket írja elő:

„(1) A mezőgazdasági üzemet átruházó személynek:

- véglegesen fel kell hagynia minden kereskedelmi célú gazdálkodási tevékenységgel; azonban nem kereskedelmi jelleggel folytathatja a gazdálkodást, és megtarthatja az épületek használati jogát,
- az átruházás időpontjában legalább 55 évesnek kell lennie, de még a rendes nyugdíjkorhatár alatt, és

– feltétel, hogy az átruházást megelőző 10 éven keresztül gazdálkodási tevékenységet végzett.

[...]

(5) Az e cikkben megállapított feltételeket azon időszak egészére alkalmazni kell, amelynek folyamán az átadó korengedményes nyugdíjazási támogatásban részesül.”

6 Ugyanezen rendelet 12. cikkének (2) bekezdése szerint:

„A korengedményes nyugdíjazáshoz nyújtott támogatás időtartama a mezőgazdasági üzem átruházója esetében a 15 évet, a mezőgazdasági dolgozó esetében a 10 évet nem haladhatja meg. A támogatás az átruházó 75. születésnapját követően, illetve ha a mezőgazdasági dolgozó a rá vonatkozó rendes nyugdíjkorhatárt elérte, nem folytatható.

Amennyiben az átruházó a tagállam által fizetett rendes nyugellátásban részesül, a korengedményes nyugdíjazási támogatást a tagállam által fizetett nyugdíj összegének figyelembevételével kiegészítésként kell odaítélni.”

7 Az 1257/1999 rendelet III. címe, melynek címe „Általános elvek, adminisztratív és pénzügyi rendelkezések”, magában foglalta a 35–50. cikket.

8 Az említett rendelet 39. cikke értelmében:

„(1) A tagállamok minden szükséges lépést megtesznek annak érdekében, hogy biztosítsák az e fejezetben megállapított rendelkezéseknek megfelelően a vidékfejlesztés támogatására vonatkozó intézkedések közötti összhangot és összeegyeztethetőséget.

(2) A tagállamok által benyújtott vidékfejlesztési terveknek tartalmazniuk kell a tervezett támogatási intézkedések összeegyeztethetőségének és összhangjának felmérését, valamint hivatkozást az összhang és az összeegyeztethetőség érdekében hozott intézkedésekre.

(3) A támogatási intézkedéseket szükség esetén a későbbiekben az összhang és az összeegyeztethetőség biztosítása érdekében felül kell vizsgálni.”

9 Ugyanezen rendelet 44. cikkének (2) bekezdése előírja:

„A Bizottság az e rendelettel való összhang szempontjából értékeli a benyújtott terveket. A tervek alapján a Bizottság [a strukturális alapokra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról szóló, 1999. június 21-i] 1260/1999/EK [tanácsi] rendelet [HL 1999. L 161., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 14. fejezet, 1. kötet, 31. o.] 50. cikke (2) bekezdésében említett eljárásnak megfelelően, a tervek benyújtásától számított hat hónapon belül jóváhagyja a vidékfejlesztés programozási dokumentumokat.”

A lett jog

10 Le Ministru kabinets (minisztertanács, Lettország) 2004. november 30-án elfogadta a „Lettországnak a 2004–2006-os évekre vonatkozó vidékfejlesztési program végrehajtásával kapcsolatos vidékfejlesztési terve” című programdokumentum végrehajtási szabályairól szóló 1002. sz. rendeletet (*Latvijas Vēstnesis*, 2004, 193. szám; a továbbiakban: 1002. sz. rendelet).

11 Lettországnak a 2004–2006-os évekre vonatkozó vidékfejlesztési program végrehajtásával kapcsolatos vidékfejlesztési tervének (a továbbiakban: vidékfejlesztési terv) a 9.3 alfejezete a mezőgazdasági üzemek legalább 55 éves tulajdonosai számára biztosította annak lehetőségét, hogy az üzemüket harmadik

személy részére átruházzák, és korengedményes nyugdíjazáshoz nyújtott támogatásban (a továbbiakban: korengedményes nyugdíjazási támogatás) részesüljenek, amelynek odaítélési feltételei nagyrészt megfeleltek az 1257/1999 rendelet 11. cikkének (1) bekezdésében foglalt feltételeknek.

- 12 E terv 12.3.2 alfejezetének volt egy „Korengedményes nyugdíj” címet viselő része, amelynek az a) pontja megemlítette, hogy amennyiben a korengedményes nyugdíjazási támogatás kedvezményezettje a korengedményes nyugdíj folyósítására vonatkozó megállapodás időbeli hatálya alatt elhunyna, a fennmaradó időszakra eső havi korengedményes nyugdíját azon személynek kell kifizetni, aki a nemzeti jogszabályok szerinti öröklési jogát igazolja.
- 13 Az 1002. sz. rendelet módosításáról szóló, 2015. április 14-i 187. sz. minisztertanácsi rendelet (*Latvijas Vēstnesis*, 2015, 74. szám; a továbbiakban: 187. sz. rendelet) 1. pontja megszüntette e támogatás öröklésének a lehetőségét.
- 14 E rendelet a 2. pontja értelmében 2015. április 30-án lépett hatályba.

Az alapeljárás és az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdések

- 15 Az Európai Közösségek Bizottsága a 2004. július 30-i határozatban jóváhagyta a vidékfejlesztési tervet, amely előírta a korengedményes nyugdíjazási támogatás öröklésének a lehetőségét.
- 16 Magánszemélyek az Administratīvā rajona tiesához (körzeti közigazgatási bíróság) fordultak a mezőgazdasági korengedményes nyugdíjazási támogatás nyújtására vonatkozó közjogi megállapodások érvényességének megállapítását kérelmezve, mivel a vidéktámogatási szolgálat a 187. sz. rendelet hatálybalépését követően többé nem teljesítette velük szemben a korengedményes nyugdíjazási támogatás öröklését érintő kötelezettségvállalásait.
- 17 E bíróság álláspontja szerint a 187. sz. rendelet elfogadása olyan helyzetet teremtett, amelyben az átruházó gazdálkodó örökösei elveszíthetik a korengedményes nyugdíjazási támogatás folyósításához való jogukat még abban az esetben is, ha a mezőgazdasági üzemet harmadik személynek átruházták. Mivel sem az 1257/1999 rendelet, sem a vidékfejlesztési terv nem tiltja a mezőgazdasági üzemnek az átruházó örököseinek való átruházását, a korengedményes nyugdíjazási támogatás biztosítására vonatkozó megállapodás megkötése az átruházó gazdálkodó és az örökösei tekintetében jogos bizalmat keletkeztetett aziránt, hogy utóbbiak örökölhetik a korengedményes nyugdíjazási támogatást abban az esetben, ha a megállapodásban szereplő kötelezettségvállalásokat továbbra is tiszteletben tartják.
- 18 Az Administratīvā rajona tiesa (körzeti közigazgatási bíróság) ezért a Latvijas Republikas Satversmes tiesához (alkotmánybíróság, Lettország) fordult annak érdekében, hogy az határozzon arról, hogy a 187. sz. rendelet összeegyeztethető-e a Latvijas Republikas Satversmének (a Lett Köztársaság alkotmánya, a továbbiakban: alkotmány) a tulajdonhoz való jogot előíró 105. cikkével.
- 19 A minisztertanács a Latvijas Republikas Satversmes tiesa (alkotmánybíróság) előtt arra hivatkozik, hogy a 187. sz. rendelet összeegyeztethető az alkotmány 105. cikkével. Rámutat, hogy a Bizottság vidékfejlesztési szakbizottsága a 2011. október 19-i ülésén azt állapította meg, hogy „a korengedményes nyugdíjazási támogatásnak az örökösök részére történő biztosítása nem fedezhető EMOGA-finanszírozásból.” Ily módon ezen öröklés nem felel meg az 1257/1999 rendeletben rögzített célkitűzésnek. Márpedig a 187. sz. rendelet egyik célja annak az elkerülése, hogy a lett jog összeegyeztethetetlen legyen az említett rendelet követelményeivel, valamint az Unió és a tagállamok pénzügyi forrásai hasznos és hatékony felhasználásának az elvével.
- 20 A kérdést előterjesztő bíróság emlékeztet arra, hogy megállapította, hogy a jogi aktusban megállapított konkrét pénzügyi formájában nyújtott közvetlen állami támogatáshoz való jog az alkotmány 105. cikkének hatálya alá tartozik.

- 21 Felveti azt a kérdést, hogy az 1257/1999 rendelet tiltotta-e azt, hogy a lett jogba a korengedményes nyugdíjazási támogatás öröklésére vonatkozó rendelkezést iktassanak, vagy e tekintetben az említett rendelet mérlegelési mozgásteret hagyott a tagállamok számára. Megállapítja ugyanakkor, hogy az említett támogatás igénybevételének az e rendelet 10–12. cikkében foglalt feltételei az említett támogatás személyes jellegét tanúsítják, és az átruházó gazdálkodó örökösei az ilyen támogatás nyújtására vonatkozó megállapodásnak nem felel.
- 22 A kérdést előterjesztő bíróság azonban megjegyzi, hogy az 1257/1999 rendelet hivatkozott a 2079/92 rendelet végrehajtása során szerzett tapasztalatokra. Utóbbi rendeletnek az volt a szerepe, hogy jövedelmet biztosítsanak azon idős mezőgazdasági termelők számára, akik úgy döntenek, hogy felhagynak a mezőgazdasági tevékenységgel. Következésképpen a korengedményes nyugdíjazási támogatás öröklése ösztönözheti a mezőgazdasági termelőket arra, hogy részt vegyenek a korengedményes nyugdíjazási intézkedésben.
- 23 A kérdést előterjesztő bíróság ebből arra következtet, hogy nem lehet úgy tekinteni, hogy az 1257/1999 rendeletnek a korengedményes nyugdíjazásra vonatkozó rendelkezései világos és pontos kötelezettségeket állapítanak meg, és megállapítható, hogy e rendelkezések a tagállamok számára mérlegelési mozgásteret hagynak.
- 24 E bíróság felveti továbbá az Unió és a tagállamok között a mezőgazdaság területén fennálló hatáskörmegosztást is.
- 25 E tekintetben a kérdést előterjesztő bíróság hangsúlyozza, hogy a 2004. július 30-án elfogadott egy határozatot a vidékfejlesztési terv jóváhagyásáról, így jóváhagyta a korengedményes nyugdíjazási támogatás öröklésére vonatkozó rendelkezést.
- 26 E bíróság azonban közli, hogy az Európai Bizottság vidékfejlesztési szakbizottsága 2011. október 19-én az 1257/1999 rendelet helyébe lépő rendelet tárgyában arra a megállapításra jutott, hogy a korengedményes nyugdíjazási támogatás öröklése nem egyeztethető össze az akkoriban alkalmazható uniós szabályozással, amely álláspontot a 2015-ös év során újból megerősítették.
- 27 Az említett bíróság kétségeknek ad hangot a Bizottság 2015. május 11-i levele vonatkozásában, amely szerint minden tagállam számára egyértelműnek kell lennie, hogy a korengedményes nyugdíjazási támogatás kifizetései nem szállhatnak át az átruházó gazdálkodó örököseire, és 2011. október 19-től nem lehet többé a jogos bizalomra hivatkozni, mivel ezen időpontot kell tekinteni az új kötelezettségvállalásokra vonatkozó határidőnek.
- 28 A kérdést előterjesztő bíróság ezért azt a kérdést veti fel, hogy az előtte folyamatban lévő ügy nem minősül-e olyan esetnek, amelyben a tagállam uniós joggal ellentétes gyakorlata joghatásokat keletkeztetett, mivel a korengedményes nyugdíjazási támogatás nyújtására vonatkozó megállapodásban részes félnek minősülő mezőgazdasági termelő nem tudhatott e tagállam és a Bizottság esetleges hibájáról.
- 29 E körülmények között a Latvijas Republikas Satversmes tiesa (alkotmánybíróság) úgy határozott, hogy az eljárást felfüggeszti, és előzetes döntéshozatal céljából a következő kérdéseket terjeszti a Bíróság elé:
- „1) A mezőgazdaság területén az Unió és a tagállamok között megosztott hatáskörökre tekintettel úgy kell-e értelmezni az 1257/1999 rendelet rendelkezéseit – különösen azon célkitűzése fényében, hogy a mezőgazdasági tevékenységet végzők vegyenek részt a korengedményes nyugdíjazásban –, hogy azokkal ellentétes, hogy az említett rendelet végrehajtási intézkedései keretében valamely tagállam olyan szabályozást fogadjon el, amely lehetővé teszi a korengedményes nyugdíjazás céljából nyújtott támogatás öröklését?

- 2) Amennyiben az előzetes döntéshozatalra előterjesztett első kérdésre igenlő választ kell adni, vagyis az 1257/1999 rendelet rendelkezései kizárják a korengedményes nyugdíjazás céljából nyújtott támogatás öröklését, lehetséges-e, hogy egy olyan helyzetben, amelyben a Bizottság – a megfelelő eljárás keretében – egy adott tagállami jogszabályt az 1257/1999 rendelet rendelkezéseivel összeegyeztethetőnek minősített, a mezőgazdasági tevékenységet végzők pedig a nemzeti gyakorlatnak megfelelően éltek a korengedményes nyugdíjazásra irányuló intézkedés kedvezményével, alanyi jogot szereztek az említett intézkedés keretében nyújtott támogatás megöröklésére?
- 3) Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett második kérdésre adott igenlő válasz esetén, vagyis ha lehetséges ilyen alanyi jogot szerezni, úgy lehet-e tekinteni, hogy az Európai Bizottság vidékfejlesztési szakbizottságának 2011. október 19-i ülésén tett megállapítás – amely szerint a korengedményes nyugdíjazás céljából nyújtott támogatás nem szállhat át a mezőgazdasági üzemet átadó személy örököseire – alapul szolgál a fent említett alanyi jog idő előtti megszüntetésére?”

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdésekről

Az első kérdésről

- 30 Első kérdésével a kérdést előterjesztő bíróság lényegében arra kíván választ kapni, hogy az 1257/1999 rendelet 10–12. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy e cikkekkal ellentétes, ha a tagállamok azok végrehajtása során a korengedményes nyugdíjazási támogatás öröklését lehetővé tevő intézkedéseket fogadnak el.
- 31 Az ítélezési gyakorlat értelmében a tagállamok valamely rendelet végrehajtása érdekében intézkedéseket fogadhatnak el, ha azok nem akadályozzák annak közvetlen alkalmazását, nem rejtik el annak uniós jogi aktus jellegét, és a rendelet rendelkezéseinek keretei között maradva pontosítják a rendelet által biztosított mérlegelési mozgástér gyakorlását (2016. július 7-i Občina Gorje ítélet, C-111/15, EU:C:2016:532, 35. pont; 2017. március 30-i Lingurár ítélet, C-315/16, EU:C:2017:244, 18. pont).
- 32 A szóban forgó rendelet releváns rendelkezéseire tekintettel kell megvizsgálni, hogy e rendelkezések a rendelet célkitűzésének fényében értelmezve megtiltják, kötelezővé vagy lehetővé teszik-e a tagállamok számára, hogy végrehajtási intézkedéseket fogadjanak el, különösen az utóbbi esetben, amennyiben az érintett intézkedés az egyes tagállamok tekintetében elismert mérlegelési mozgástérbe illeszkedik (2016. július 7-i Občina Gorje ítélet, C-111/15, EU:C:2016:532, 36. pont; 2017. március 30-i Lingurár ítélet, C-315/16, EU:C:2017:244, 19. pont).
- 33 A jelen ügyben az 1257/1999 rendelet II. címe, melynek címe „Vidékfejlesztési intézkedések”, magában foglalja a „Korengedményes nyugdíjazás” címet viselő IV. fejezetet, amely e rendelet 10–12. cikkében meghatározza a mezőgazdasági üzem átruházása ellenében az idős mezőgazdasági termelő számára nyújtott korengedményes nyugdíjazási támogatást érintő intézkedés céljait, e támogatás nyújtásának feltételeit, valamint végrehajtása módjainak fő szabályait.
- 34 Meg kell állapítani, hogy e cikkek nem veszik tekintetbe ezen intézkedés kedvezményezettje halálának az esetét. Konkrétabban nem engedik meg, és nem is tiltják azt, hogy a korengedményes nyugdíjazási támogatás folyósításához való jog öröklés útján átszálljon.

- 35 Márpedig az állandó ítélkezési gyakorlat értelmében valamely uniós jogi rendelkezés értelmezéséhez nemcsak annak kifejezéseit, hanem szövegkörnyezetét, és annak a szabályozásnak a célkitűzéseit is figyelembe kell venni, amelynek az részét képezi (2014. november 6-i Feakins ítélet, C-335/13, EU:C:2014:2343, 35. pont; 2015. november 12-i Jakutis és Kretingalés kooperatív ŽŪB ítélet, C-103/14, EU:C:2015:752, 93. pont).
- 36 A jelen ügyben az 1257/1999 rendelet 10–12. cikke szövegének bizonyos elemei önmagukban szemlélve úgy értelmezhetők, hogy azok lehetővé teszik a tagállamok számára a mérlegelési mozgáskörük keretében azt, hogy előírják a korengedményes nyugdíjazási támogatás öröklését.
- 37 Így e rendelet 10. cikke azt írja elő, hogy e támogatás célja többek között jövedelem biztosítása azoknak az idősebb gazdálkodóknak, akik úgy határoznak, hogy beszüntetik gazdálkodási tevékenységüket. A korengedményes nyugdíjazási támogatás mint az említett tevékenység beszüntetését ösztönző intézkedés ezáltal úgy tekinthető, hogy az inkább alkalmas e cél elősegítésére, ha az átruházó gazdálkodó halála esetén lehetséges annak az örökösökre való átszállása.
- 38 Az említett rendelet 12. cikkének (2) bekezdése, amely minden más pontosítás nélkül azt írja elő, hogy az említett támogatás időtartama nem haladhatja meg a tizenöt éves teljes tartamot, úgy értelmezhető, amint azt a főtanácsnok az indítványának a 37. pontjában megállapította, hogy e rendelkezés mind az átruházó gazdálkodó, mind pedig az örökösei tekintetében korlátot vezet be, mivel nem történik utalás az átruházó gazdálkodó személyes jellemzőjére.
- 39 E tényezők ellenére azonban az 1257/1999 rendelet 10–12. cikkének összességéből az e cikkekben bevezetett korengedményes nyugdíjazási támogatás céljaival összefüggésben az következik, hogy e támogatásra olyan feltételek vonatkoznak, amelyek az átruházó gazdálkodó szigorúan személyes jellemzői, így e cikkeket úgy kell értelmezni, hogy azok nem teszik lehetővé a tagállamok számára, hogy előírják az említett támogatás öröklését.
- 40 Először is például e rendelet 11. cikke az (1) bekezdésében olyan feltételeket ír elő, amelyek mind az átruházó gazdálkodónak a személyéhez kötődnek. Ez igaz azon kötelezettségre, amely szerint véglegesen fel kell hagyni minden kereskedelmi célú gazdálkodási tevékenységgel, valamint az 55 éves, de még a rendes nyugdíjkorhatár alatti életkor követelményére, és arra az előírásra, amely szerint az átruházást megelőző 10 éven keresztül gazdálkodási tevékenységet kellett végezni. E 11. cikk az (5) bekezdésében azt is előírja, hogy a korengedményes nyugdíjazási támogatás kedvezményezettjének, tehát az átruházó gazdálkodónak e feltételeket tiszteletben kell tartania azon időszak egésze során, amelynek folyamán e támogatásban részesül.
- 41 Másodszor az 1257/1999 rendelet 12. cikkének (2) bekezdése, bár a korengedményes nyugdíjazási támogatás folyósítására vonatkozóan előírja a maximum tizenöt éves időtartamot, meghatároz egy második időbeli korlátot is, nevezetesen azt, hogy e folyósítás nem folytatódik az átruházó gazdálkodónak a hetvenötödik születésnapját követően. Ezáltal e rendelkezés nem értelmezhető úgy, hogy az feltétlen jogot biztosít arra, hogy a támogatást tizenöt éves időtartamon át folyósítsák. A rendelkezés ugyanis nemcsak e támogatás időben korlátozott jellegét hangsúlyozza, hanem *a fortiori* az is beleérthető, hogy az átruházó gazdálkodónak a halála e támogatás folyósításának véget vet.
- 42 Harmadszor az 1257/1999 rendelet céljai szintén arra engednek következtetni, hogy a korengedményes nyugdíjazási támogatás nem öröklhető.
- 43 Először is az említett rendelet 10. cikkének (1) bekezdése ugyanis meghatározza a korengedményes nyugdíjazási támogatásra vonatkozó intézkedés számos célját, melyek nevezetesen a következőkre irányulnak: jövedelem biztosítása azoknak az idősebb gazdálkodóknak, akik úgy határoznak, hogy beszüntetik gazdálkodási tevékenységüket, annak ösztönzése, hogy az említett idősebb gazdálkodók helyébe olyan gazdálkodók lépjenek, akik képesek szükség esetén javítani a fennmaradó mezőgazdasági

üzem gazdasági életképességét, és a mezőgazdasági földterület átminősítése nem mezőgazdasági hasznosítású területté olyan esetben, amikor a gazdálkodás nem folytatható a gazdasági életképesség szempontjából kielégítő feltételek mellett.

- 44 A Bíróság továbbá e különböző célokból arra a következtetésre jutott, hogy az uniós jogalkotó ösztönözni kívánta a mezőgazdasági szektorban a korengedményes nyugdíjazást abból a célból, hogy javuljon a mezőgazdasági üzemek életképessége, és gazdasági motivációt kívánt biztosítani az idős gazdálkodók számára ahhoz, hogy a tevékenységgel korábban hagyjanak fel, olyan körülmények között, amelyek esetében általában ezt nem tennék, és az öregségi nyugdíj kiegészítése vagy a kiegészítő jövedelem csupán az egyik következménye az 1257/1999 rendelet alkalmazásának (lásd ebben az értelemben: 2016. július 7-i Lengyelország kontra Bizottság ítélet, C-210/15 P, nem tették közzé, EU:C:2016:529, 39. pont).
- 45 Következésképpen egyrészt a korengedményes nyugdíjazási támogatást az átruházó gazdálkodónak olyan körülményekre tekintettel nyújtják, amelyek szigorúan a személyéhez kötődnek, és másrészt e támogatás meghatározó célja nem abban áll, hogy az átruházó jövedelmét kiegészítsék. Így az említett támogatás a személyhez kötődő jellegére tekintettel nem szállhat át az átruházó gazdálkodó örököseire e személy halála esetén.
- 46 A fenti megfontolásokra tekintettel az első kérdésre azt kell válaszolni, hogy az 1257/1999 rendelet 10–12. cikkét úgy kell értelmezni, hogy e cikkekkkel ellentétes, ha a tagállamok azok végrehajtása során olyan intézkedéseket fogadnak el, amelyek lehetővé teszik az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló korengedményes nyugdíjazási támogatás öröklését.

A második és a harmadik kérdésről

- 47 A kérdést előterjesztő bíróság a második és a harmadik kérdésével, amelyeket együttesen kell vizsgálni, lényegében arra vár választ, hogy a bizalomvédelem elvét úgy kell-e értelmezni, hogy az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló, olyan nemzeti jogszabály, amely előírta a korengedményes nyugdíjazási támogatás öröklését, és amelyet a Bizottság az 1257/1999 rendelettel összhangban állóként jóváhagyott, jogos bizalmat keletkeztetett az e támogatásban részesülő gazdálkodók örökösei tekintetében, és amennyiben erre igennel kell válaszolni, az olyan megállapítás, mint amelyet a Bizottság vidékfejlesztési szakbizottsága 2011. október 19-i ülésének a jegyzőkönyve említ, és amely szerint az említett támogatás nem örökölhető, véget vetett-e ezen jogos bizalomnak.
- 48 E tekintetben az állandó ítélkezési gyakorlatból következik, hogy egyrészt amennyiben a tagállamok olyan intézkedéseket fogadnak el, amelyekkel az uniós jogot végrehajtják, tiszteletben kell tartaniuk e jog általános elveit, amelyek között szerepel többek között a bizalomvédelem elve (lásd ebben az értelemben: 2006. szeptember 14-i Elmeka ítélet, C-181/04–C-183/04, EU:C:2006:563, 31. pont; 2016. május 26-i Județul Neamț és Județul Bacău ítélet, C-260/14 és C-261/14, EU:C:2016:360, 54. pont).
- 49 Ebből az következik, hogy az 1257/1999 rendelet 10–12. cikkében előírt korengedményes nyugdíjazási támogatás végrehajtásakor a tagállamok kötelesek tiszteletben tartani a bizalomvédelem elvét.
- 50 Másrészt az e jogra történő hivatkozás joga minden olyan jogalanyt megillet, akiben valamely közigazgatási hatóság megalapozott várakozásokat keltett a részére tett pontos ígéretek folytán (2015. július 9-i Salomie és Oltean ítélet, C-183/14, EU:C:2015:454, 44. pont; 2017. június 14-i Santogal M-Comércio e Reparação de Automóveis ítélet, C-26/16, EU:C:2017:453, 76. pont).
- 51 E tekintetben vizsgálni kell, hogy a közigazgatási hatóságok aktusai észszerű bizalmat keltettek-e az érintett jogalany tudatában, és ha ez az eset áll fenn, meg kell állapítani, hogy e bizalom jogos volt-e (lásd: 2006. szeptember 14-i Elmeka ítélet, C-181/04–C-183/04, EU:C:2006:563, 32. pont; 2015. július 9-i Salomie és Oltean ítélet, C-183/14, EU:C:2015:454, 45. pont).

- 52 A Bíróság állandó ítélkezési gyakorlata értelmében azonban a bizalomvédelem elvére nem lehet hivatkozni valamely uniós jogi szöveg egyértelmű rendelkezésével szemben, és az uniós jogot alkalmazni köteles nemzeti hatóság uniós joggal ellentétes magatartása nem alapozhat meg a gazdasági szereplőben jogos elvárás az uniós joggal ellentétes bánásmódra vonatkozóan (1993. április 1-jei Lageder és társai ítélet, C-31/91–C-44/91, EU:C:1993:132, 35. pont; 2013. június 20-i Agroferm ítélet, C-568/11, EU:C:2013:407, 52. pont; 2017. december 20-i Erzeugerorganisation Tiefkühlgemüse ítélet, C-516/16, EU:C:2017:1011, 69. pont).
- 53 Először is a jelen ítélet 51. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatnak megfelelően meg kell vizsgálni, hogy a lett hatóságok aktusa, azaz az 1002. sz. rendelet és a vidéktámogatási szolgálat által a korengedményes nyugdíjazási támogatás nyújtására vonatkozóan kötött megállapodások észszerű bizalmat keltettek-e a korengedményes nyugdíjazási támogatásban részesülő gazdálkodók örökösiben aziránt, hogy e támogatás öröklhető.
- 54 Először is az első kérdés vizsgálatából az következik, hogy az 1257/1999 rendelet 10–12. cikke semmilyen módon nem pontosítja, hogy egy tagállam e cikkek végrehajtása során előírhatja-e a korengedményes nyugdíjazási támogatás folyósításához való jog öröklését.
- 55 Így az említett 10–12. cikkek nem tekinthetők az uniós jog egyértelmű rendelkezéseinek abban az értelemben, hogy az e cikkekben megállapított jogokban részesülő személyek világosan megérthették volna, hogy e cikkek tiltják a tagállamok számára a korengedményes nyugdíjazási támogatás öröklésének az előírását.
- 56 Másodszor hangsúlyozni kell, hogy a Bizottság az 1257/1999 rendelet 44. cikkének (2) bekezdése alapján 2004. július 30-án jóváhagyta a vidékfejlesztési tervet, amely előírta azt, hogy a korengedményes nyugdíjazási támogatás öröklhető.
- 57 Márpedig e 44. cikk (2) bekezdése értelmében a Bizottság értékeli a benyújtott terveket abból a szempontból, hogy azok megfelelnek-e az 1257/1999 rendeletnek, ami feltételezte e tervek tartalmi vizsgálatát annak ellenőrzése érdekében, hogy azok megfelelnek-e az e rendeletben előírt különböző feltételeknek és kötelezettségeknek.
- 58 A jelen ügyben a lett hatóságok a vidékfejlesztési tervnek a Bizottság általi jóváhagyását követően fogadták el az e terv végrehajtásának a részletszabályairól szóló, 1002. sz. rendeletet, és ezt követően vezették be az említett terv 12.3.2 alfejezete „Korengedményes nyugdíj” címet viselő részének a) pontjába a korengedményes nyugdíjazási támogatás öröklésének a lehetőségét.
- 59 Ezenfelül a korengedményes nyugdíjazási támogatás nyújtására vonatkozóan kötött megállapodásoknak a vidéktámogatási szolgálat általi aláírása csupán tovább erősíthette a megállapodásokat aláíró gazdálkodók és az örökösök bizalmát abban, hogy e támogatás öröklhetősége, melyet az 1002. sz. rendelet előír, jogszerű.
- 60 Harmadszor meg kell állapítani, hogy a vidékfejlesztési tervnek a Bizottság általi, 2004. július 30-i jóváhagyásának az időpontja, valamint azon időpont között, amelyben a Bizottság vidékfejlesztési szakbizottsága megállapította, hogy „a korengedményes nyugdíjazási támogatásnak az örökösök részére történő biztosítása nem fedezhető EMOGA-finanszírozásból”, mely utóbbi időpont 2011. október 19., több mint hét év telt el. Az, hogy ennyi idő telt el addig, amíg az 1257/1999 rendelet 10–12. cikkét úgy értelmezték, hogy e cikkek tiltják a korengedményes nyugdíjazási támogatás öröklését, tovább erősítette az örökösök bizalmát abban, hogy a vidékfejlesztési tervben előírt ezen öröklhetőség jogszerű.
- 61 A fenti megfontolásokból az következik, hogy a lett hatóságok aktusai, azaz az 1002. sz. rendelet, és a korengedményes nyugdíjazási támogatás nyújtására vonatkozóan a vidéktámogatási szolgálat által kötött megállapodások észszerű bizalmat keletkeztettek a korengedményes nyugdíjazási támogatásban részesülő gazdálkodók örökösiben aziránt, hogy e támogatás öröklhető.

- 62 Másodszor a jelen ítélet 51. pontjában hivatkozott ítélkezési gyakorlatnak megfelelően meg kell állapítani, hogy a korengedményes nyugdíjazási támogatás örökölhetőségét illetően az említett örökösökben kialakult bizalom jogos-e.
- 63 Márpedig amint azt a főtanácsnok az indítványának az 52. pontjában megállapította, a bizalom jogosságát el kell ismerni, ha az arra hivatkozó jogalany sajátos, védelemre érdemes helyzetben van, mint az alapügyben.
- 64 A korengedményes nyugdíjazási támogatásban részesülő gazdálkodók örökösei ugyanis az örökösödési jogukat egy olyan nemzeti rendeletre alapozták, amelynek a tartalmát a Bizottság 2004. július 30-i határozata jóváhagyta, és amelyből nem tűnt ki egyértelműen, hogy e jóváhagyás ellenére e rendelet ellentétes az 1257/1999 rendelet 10–12. cikkével. Ezenfelül ezen örökösödési jogokat konkretizálták a korengedményes nyugdíjazási támogatás nyújtására vonatkozó megállapodások, amelyeket egy olyan szolgálat kötött meg, amely jogosult volt arra, hogy e támogatás nyújtására az állam nevében felelősséget vállaljon, nevezetesen a vidéktámogatási szolgálat, valamint olyan gazdálkodók, akik a mezőgazdasági üzemeket a korengedményes nyugdíjazási támogatás ellenében átruházták, és az örökösök nem voltak e megállapodásokban részes felek.
- 65 E körülmények között jogosnak tekinthető az az észszerű bizalom, amelyet ezen örökösök az örökösödési jogaik jogszerűségét illetően táplálhattak.
- 66 Harmadszor természetesen emlékeztetni kell arra, hogy amint azt a lett kormány megállapította, a gazdasági szereplők joggal nem bízhatnak az olyan meglévő helyzet fennmaradásában, amelyet az uniós intézmények vagy az uniós jogot végrehajtó nemzeti hatóságok a mérlegelési jogkörük keretein belül módosíthatnak (2009. október 22-i Elbertsen ítélet, C-449/08, EU:C:2009:652, 45. pont; 2012. június 26-i Lengyelország kontra Bizottság ítélet, C-335/09, EU:C:2012:385, 180. pont).
- 67 A kérdést előterjesztő bíróság azonban nem azt kívánja megtudni, hogy a bizalomvédelem elvére lehet-e hivatkozni a 187. sz. rendeletben bevezetett jogszabályi módosítás hatásaival szembeni védelem érdekében. Kizárólag arra keres választ, hogy a korengedményes nyugdíjazási támogatásban részesülő gazdálkodók örökösei hivatkozhatnak-e a jogos bizalomra a 2015. április 30-át megelőző időszak vonatkozásában, mely időpont e rendelet hatálybalépésének napja.
- 68 Következésképpen a jelen ítélet 66. pontjában említett ítélkezési gyakorlat nem befolyásolhatja az e bíróságnak adandó választ.
- 69 Végezetül meg kell állapítani, hogy a kérdést előterjesztő bíróság kérdést vet fel azt illetően, hogy a Bizottság vidékfejlesztési szakbizottságának azon megállapításai, amelyeket a 2011. október 19-i ülésen fogadtak el, milyen hatást gyakoroltak arra a jogos bizalomra, amelyre a korengedményes nyugdíjazási támogatásban részesülő gazdálkodók örökösei hivatkozhatnak.
- 70 Márpedig az iratokból az tűnik ki, hogy e megállapításokat kizárólag a tagállamokhoz címezték, és a Lett Köztársaság vonatkozásában azokat a 187. sz. rendelet 2015. április 14-i elfogadását megelőzően nem követte a korengedményes nyugdíjazási támogatás öröklését előíró szabályozás módosítása.
- 71 Ezenfelül úgy tűnik, hogy a korengedményes nyugdíjazási támogatásban részesülő gazdálkodók örökösei nem rendelkeztek tudomással sem a Bizottság vidékfejlesztési szakbizottságának az üléséről, sem e szakbizottság megállapításairól.
- 72 Ezen örökösöktől továbbá nem is követelhető meg az, hogy kellő gondossággal maguk tájékozódjanak e megállapítások tartalmáról.

- 73 E körülmények között az említett ülésen elfogadott megállapítások nem gyakorolhattak hatást arra a jogos bizalomra, melyre a korengedményes nyugdíjazási támogatásban részesülő gazdálkodók örökösei hivatkozhatnak.
- 74 A fenti megfontolások összességére tekintettel a második és a harmadik kérdésre azt a választ kell adni, hogy a bizalomvédelem elvét úgy kell értelmezni, hogy az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló, olyan nemzeti jogszabály, amely előírta a korengedményes nyugdíjazási támogatás öröklését, és amelyet a Bizottság az 1257/1999 rendelettel összhangban állóként jóváhagyott, jogos bizalmat keletkeztetett az e támogatásban részesülő gazdálkodók örökösei tekintetében, és az olyan megállapítás, mint amelyet a Bizottság vidékfejlesztési szakbizottsága 2011. október 19-i ülésének a jegyzőkönyve említ, és amely szerint az említett támogatás nem örökölhető, nem vetett véget e jogos bizalomnak.

A költségekről

- 75 Mivel ez az eljárás az alapeljárásban részt vevő felek számára a kérdést előterjesztő bíróság előtt folyamatban lévő eljárás egy szakaszát képezi, ez a bíróság dönt a költségekről. Az észrevételeknek a Bíróság elé terjesztésével kapcsolatban felmerült költségek, az említett felek költségeinek kivételével, nem téríthetők meg.

A fenti indokok alapján a Bíróság (nyolcadik tanács) a következőképpen határozott:

- 1) **Az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garanciaalapról (EMOGA) nyújtandó vidékfejlesztési támogatásról, valamint az egyes rendeletek módosításáról, illetve hatályon kívül helyezéséről szóló, 1999. május 17-i 1257/1999/EK tanácsi rendelet 10–12. cikkét úgy kell értelmezni, hogy e cikkekkel ellentétes, ha a tagállamok azok végrehajtása során olyan intézkedéseket fogadnak el, amelyek lehetővé teszik az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló korengedményes nyugdíjazási támogatás öröklését.**
- 2) **A bizalomvédelem elvét úgy kell értelmezni, hogy az alapügy tárgyát képezőhöz hasonló, olyan nemzeti jogszabály, amely előírta a korengedményes nyugdíjazási támogatás öröklését, és amelyet az Európai Bizottság az 1257/1999 rendelettel összhangban állóként jóváhagyott, jogos bizalmat keletkeztetett az e támogatásban részesülő gazdálkodók örökösei tekintetében, és az olyan megállapítás, mint amelyet az Európai Bizottság vidékfejlesztési szakbizottsága 2011. október 19-i ülésének a jegyzőkönyve említ, és amely szerint az említett támogatás nem örökölhető, nem vetett véget e jogos bizalomnak.**

Aláírások

i — A jelen szöveg 63. pontjában az első elektronikus közzétételt követően nyelvi módosítás történt.